

Néhány gondolat a tanárjelöltek rasszizmusáról

A rasszizmus örök és égető probléma az egész világon. Háborúk dúlnak szerte a világban, emberek milliói földönfutók, avagy aláztatnak meg nap mint nap, az etnikai konfliktusoknak köszönhetően. Noha hihetnők, hogy nálunk nincsen probléma, nem egészen így áll a kép, hiszen jelentős létszámú roma kisebbség és hazánkban, állandóan vitatott körülmények között.

Szocializációjuk lassabban halad, mint az átlagpolgároké, természetes hát, hogy kiemelten kezelik a politikai pártok is a „cigánykérdést”, ahogy a népnyelv nevezi. A Magyar Köztársaság Parlamentje – még az előző kormányzati ciklus alatt – pedig a romák érdekérvényesítésének elősegítésére kisebbségi jogok biztosának, nyugaton divatos szóval ombudsmannak nevezte ki Kaltenbach Jenőt, s hivatalában éppen tavaly hosszabbította meg, elismerve végzett munkájának jelentőségét.

Az ombudsman ősszel azonban nagy vitát kiváltó megállapításokkal állt elő, egy általa sem reprezentatívnak tartott, a végzős pedagógia szakos hallgatók körében végzett felmérés alapján. Előbb a Parlament kisebbségi bizottságában, majd november végén sajtótájékoztatón. Azt állította Kaltenbach, hogy aggasztó a tanárjelöltek rasszizmusa, ugyanis minden hetedik tanárjelölt megrögzötten cigányellenes és rasszista, hiszen az előbb említett felmérés bizonyítja, hogy a végzős pedagógiai szakos

hallgatók 14 százaléka illetően képet alakított ki magáról a visszküldött kérdőíven, míg a megkérdezettek 36,5 százaléka tekinthető enyhén rasszistának. Ha ehhez hozzávesszük, hogy 38,5 százalékot tesz ki az a réteg, mely elfogadja az „együttélés kényszerét”, de a romákat nem tekinti egyenrangúnak, össze is állt a kép: minden tizedik tanárjelölt nyitott és toleráns csupán.

Az Oktatási Minisztérium azonnal reagált e kijelentésekre, nem fogadván el reprezentatívnak az úgynevezett önkitöltős módszerrel végzett felmérést, amit egyébként az ombudsman el sem küldött ne-

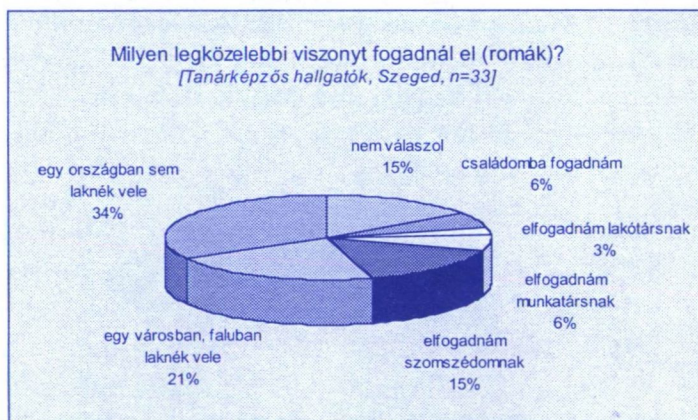
gy gondoltam, utánajárok a kérdésnek, vajon ki mit gondol a felmérésről, és a tanárjelöltek rasszizmusáról.

A Szegeden leginkább érintett kar, a tanárképző főiskola főigazgató-helyettese, Dr. Homor Géza elmondta, annak idején „rajta keresztül” folyt a felmérés, hiszen az ő asztalán landolt Kaltenbach felkérő levele, érdekes részletekről tudott tehát beszámolni. Homor Géza elmondása szerint két lépésben zajlott a felmérés. Először csupán statisztikai adatokat kért az ombudsman, a végzős hallgatók számáról, és azon belül is a nemzetiségi hallgatókra vonatkozóan.

Mint illetékes főigazgató-helyettes, eljárta az ügyben, és megküldte az adatokat, de mint mondtam, csupán a német, román és szlovák nemzetiségi szakos hallgatókról tartják nyilván származását, azt is csupán azért, mivel a nemzetiségi képzésben vesznek részt, a romákról ilyen statisztika nyilván nem létezik, és

nem is készül a jövőben.

Másodszor érkezett a felkérő levél és a kérdőív, mely szerint a végzős hallgatók tíz százalékával töltesse ki a főiskola a kérdőívet, és lehetőleg nemzetiségi szakosok is legyenek köztük. A főigazgató-helyettes elmondása szerint ettől kezdve a Tanulmányi Osztály intézte az ügyet, és szorgalmában valószínűleg a tervet kissé túlteljesítve – igyekezve megfelelni az ombudsman kérésének –, a kb. negyven kérdőív felét román, szlovák és német nemzetiségi hallgatókkal, másik felét pedig magyar

kik, s jelezte, elvégzi majd e felmérést. Ugyanilyen értelemben járt el a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája is, és tiltakoztak az érintett intézmények hallgatói önkormányzatai, és a Pedagógusok Szakszervezete is, mondván, ez a felmérés csupán arra jó, hogy feszültségeket szüljön, és újabb „sebet ejtsen” a tanártársadalmon.

Minden csoda három napig tart azonban, a sajtóvihar elcsendesedett, és azóta nagy a csend. Felmérül hát a kérdés, politikai balhé szem és fültanúi lehattünk csupán? Tanárképzős hallgatóként

származású hallgatókkal töltötte ki, majd elküldte az ombudsmannak.

A harmadik levél, amely ezután érkezett, megköszönte a segítséget, és megküldte az értékelést. Ebben Kaltenbach leírta az eljárásokat, a következtetéseket és az ajánlásait. Homor Gézát azért lepte meg a sajtóvita, mivel a több oldalas értékelésben csupán néhány mondat az, amiről a vita folyik, tehát a rasszizmus vádjá. Egyébként azt vizsgálja, hogy fel vannak-e készülve a hallgatók arra, hogyan állják meg a helyüket kisebbségi környezetbe kerülve, és azt állapítja meg, hogy nem. Sajnálatának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy az értékelés nemzetiségi oktatással kapcsolatos ajánlásait nem hozta nyilvánosságra a biztos, noha az – a JGYTFK vezetése szerint – megszívlelendő megállapításokat is tartalmazott e téren. A kisebbségi oktatás, amely legjelentősebb a szegedi tanárképzőn az országban, nem lehet egyenlő a nyelvi képzéssel, azt ki kell venni a normatív finanszírozási körből, és politikai súlyának megfelelően kell kezelni szakmailag és anyagilag is. A kar vezetése tehát a kiemelés tartja elhamarkodottnak, felelőtlennek és kirekesztőnek, miközben a lényegi tartalom, mely megfontolandó lehetne, nem kapott súlyt. „Ez valószínűleg politikai okokból történhetett így, melyben állást foglalni nem tiszttem!” – zárta le be-szélgetésünket.

Megkerestem Jancsák Csabát, az SZTE EHÖK elnökét is, vajon ő milyennek látja a szegedi hallgatók hozzáállását a rasszizmus problematikájához. Hiszen tudnunk kell, mit gondolnak a hallgatók a kérdésről. Az elnök válaszában elmondta, értelmezhetetlennek, ugyanakkor figyelemfelkeltőnek tartja az ombudsmant idéző sajtóorgániumokban megjelenteket. A szegedi egyetemisták vonatkozá-

sában pedig magánvéleményének ismertetése helyett inkább kutatási tényekről számolt be. Elmondása szerint 2001 késő tavaszán kérdezőbiztosos kutatás történt az SZTE hallgatói körében, mely az

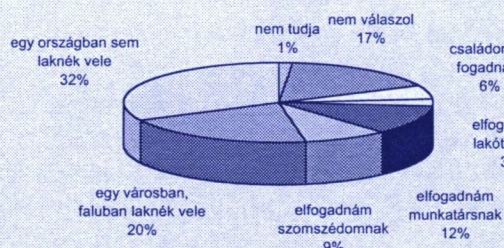
Mit is írhatnék zárszóként? Fontos lenne teljesen tisztán látni az ombudsman szándékát, látni a „megbízhatatlan önköltő kerdőíveket”, reprezentatívabb felméréseket végezni, azokat confe-

renciákon megvitatni, és végül, de nem utolsósorban tenni valamit a rasszizmus terjedése ellen. Erre azonban hitem szerint csak a kisebbségekkel közösen, szent elhatározással lehetünk képesek, és ezért valamennyiünknek tenni kell. De nem így, aho-

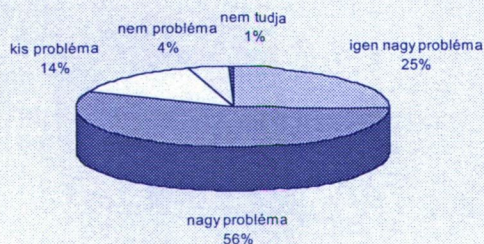
gyan Kaltenbach Jenő tette. Azt mondja egy általam igen tisztelt ismerősöm – egyetemi tanár –, hogy vigyázni kell az ilyen módon feltett kérdésekkel, hiszen könnyen csőbe húzhatja a problémát sokszor szakmai, elvi síkon megvitató ifjakat. Még őt is. Ha azt kérdeznék tőle, beenged-e egy cigányt a lakásába, azt mondaná nem. Ha azt kérdezik, a fia bemutatja új cigány barátját, és kérdi, behívhatja-e egy sörre, erre a válasz természetesen igen. Akkor ez

Oktatáskutató Intézet ez évi országos mintát feldolgozó egyetemistakutatásnak szolgált próbavizsgálatként, és mely 77 kérdésben vizsgálta a szegedi hallgatók szociális helyzetét, életnívóját, életstílusát, életpálya-stratégiáit, igényeit a felsőoktatás és a hallgatói szolgáltatások felé, valamint a hallgatók toleranciáját, illetve érzékenységét a társadalmi konfliktusok iránt. A végelemzés alatt álló vizsgálat e kérdésben árnyaltabb képet ad. Láttatja, hogy szegedi egyetemi viszonylatban a tanárképzős hallgatók az összegyeminti minta arányaihoz hasonló mértékben oszlanak meg, a „Milyen legközelebbi viszonyt fogadnál el (romák)?” kérdésben. Róluk, és az összegyeminti válaszadókra is elmondható, hogy a hallgatók többsége, 51 százaléka befogadó a romákkal. Fontosnak tartotta kiemelni, hogy a szegedi hallgatóknak az etnikai konfliktusok iránti érzékenysége igen magas, a válaszadók 25 %-a igen nagy, és 56 %-a nagy problémaként tekint az etnikai konfliktusok felé. (lásd grafikonok)

**Milyen legközelebbi viszonyt fogadnál el (romák)?
[SZTE hallgatók, Szeged, n=144]**

**Véleményed szerint milyen mértékben jelentenek problémát az etnikai konfliktusok ma Magyarországon?
[SZTE hallgatók, Szeged, n=144]**

az ismerősöm most rasszista, enyhén rasszista, netán ellenkezőleg, toleráns? Attól függ, honnan akarom nézni...

Döbör András